

Vitrinleri kedili kentten steril sokaklara

Dr. Öğr. Üyesi Defne Türker Demir

Avrupa hayranlığımız nedense hep Kuzey Avrupa odaklı. Avrupa denildi mi Yunanistan, İtalya, İspanya, Portekiz gelmez aklımıza. Halbuki kültürel olarak, yaşam biçiminde, mutfak alanında yakın olduğumuz, 1. Dünyayı temsil eden Kuzey Avrupa ülkeleri değil, yukarıda sıraladığım Akdeniz ülkeleri. Son günlerde toplumsal olarak Kuzey Avrupa'yı özlemle anıp durduğumuz bir diğer nokta da hayvansız, steril sokakları. Bana sorarsanız şu şehir-i İstanbul'un Boğaz'dan ve mimarisinden sonra en özgün, en sürprizli yanı bu sokak hayvanları. Ancak yaşamakta olduğumuz toplumsal ayrışmayı ne yazık ki bu çerçevede de gözlemliyoruz. Sokak hayvanlarına karşı geliştirilen tavır adeta bir litmus testi. Mağaza vitrininde kedinin, kapı önünde mamanın vazgeçilmez olduğu semtler ile hayvanların çoktan ortadan kaybolduğu bölgeler.

İstanbul'un şanslı azınlığına, besili, pırl pırl tüylü sokak kedilerine bakarsak, bir kurum, bir azamet sormayın gitsin. Sokaktaki kedi-köpek varlığı kentte gelen ziyaretçilerin ilgisine mahzar oldukça, hepsi kameralara poz verme telaşında. İstanbul'un sokak hayvanları film yapımcılarının da odağındaydı son yıllarda. **Ceyda Torun'un** 2016 tarihli *Kedi* belgeseli, başroldeki İstanbul kedileri ile özellikle yurt dışında hayli ses getirdi. Sokak kedilerinin sevimliliği bir yana, yönetmenin kuş bakışı çekimleriyle izleyiciye anımsattığı kentin büyüğü ve kullandığı capcanlı renkler de belgeseli son derece keyifli hale getiren diğer yönler.

Öte yanda akademide giderek yaygınlık kazanan Eko-Eleştiri Çalışmaları çerçevesinde, hayvanları merkezine alan bilimsel eserler de raflarda yerlerini alıyor. Doç. Dr. **Özlem Öğüt Yazıcıoğlu'nun** 2018 yılında çıkan *Major Minor Literature: Animal Human Alterity (Majör Minör Edebiyat: Hayvan İnsan Ötekiliği)* isimli kitabı, incelediği çağdaş edebiyat metinlerine, öteki olarak temsil edilen hayvan metaforu açısından bakan son derece dikkate değer bir eser. Androposen olarak da adlandırılan insan egemenliğinin dünyaya verdiği zararların artık gözle görülür olduğu çağımızda, Rönesans öğretisinin dünyanın merkezine aldığı insanın yerine, doğayı ve doğada bulunan canlı -ve hat-

ta cansız- varlıkları özne konumuna taşıyan ve onlara karşı demokratik bir tutumun önermesini içeriyor gerek bu kitap, gerekse Eko-Eleştiri Kuramaları.

Malumunuz İstanbul'un dertleri bitmez. Şehre dair hele de seçim öncesi sıkça dile getirilen şikayetler de, Fransa veya İtalya'da da sıklıkla gözlemlenen, arşa ulaşan çöp dağları değil, sokak hayvanlarıydı. Kimi Avrupa görmüşlerimiz de bu durumdan şikayetçi, kentin hayvanseverliği ve hayvanseverleriyle tanınan bölgelerinde bile. Köpek dışkısının pire ürettiği bile savlandı sosyal medyada, güzi-de bir semtimizin canlı biyolojisinden bihaber bir sakini tarafından. Bu komşularımız Kuzey Avrupa ve ABD'nin steril sokak ortamını ideal model olarak dile getirirken, konu-

fon hatları bile sağlandı. Konunun yasal altyapısı da peyden pey hazır edildi. Söz gelimi, artık evinizde 3'ten fazla hayvan beslemeniz yasak. Giderek zorlaşan "çipleme" prosedürleri ve ekonomik güçlükler nedeniyle hayvanlarından vazgeçenlerin sokağa döktüğü "ev" hayvanlarını, sokaktan kurtarmanın da önü alınıyor çünkü artık sahiplen(-dir)me bile veteriner nezdinde bin bir prosedürle yapılmakta.

Sokağa bırakılan cins kediler

Bu ve benzer yasalar kediler için yürürlüğe koyulunca, 2 farklı çözümsüzlük var şu an karşımızda: "cins" kedilerin sokağa atılması ve sokak kedilerine -çipli olmadıkları için- veterinerlerce bakımlarının yapılamaması. "Cins" kediler ne yazık ki yapay süreçlerle evrilmiş olduklarından sokakta yaşayamazlar, çünkü daraltılan gen havuzu nedeniyle bağışıklık sistemleri zayıftır ve sokak hayatına uygun değildirler. Ayrıca bu "cins" kedilerin hemen hepsi genetik arızalardan muzdarip. Artık demode "cins"-lerden Siyاملarda anal kese problemi, İrancellerde böbrek sorunu adeta standart. Yeni moda "cinslerden" Scottish Foldlarda ise eklem sorunları doğuştan. Kısacası, ev ortamında bile özel bakım ve türlü sağlık sorunları bekliyor bu hayvanları ve bakıcılarını. Atıldıkları sokaklarda, kuşaklardır direnç geliştirmiş sokak kedileriyle yarışarak hayatta kalmaları imkansız.

Konuya bir de diğer taraftan yaklaşalım: diyebilirsiniz ki gelsin belediye yapsın sokak kedilerinin tedavisini, bakımını. Bu noktada da belediyeler arasında büyük farklar gözlemleniyordu. Örneğin Şişli belediyesi martı yavrusu için bile teyakkuza geçerken, Beyoğlu belediyesi yoğunluk gerekçesiyle kendi bölgesindeki sokak kedilerinin kısırlaştırılmasına bile yıllardır yanaşmadı. Hayvanseverler çaresiz. Cins olsun, sokak kedisi olsun, yavru aşamasını geçmiş kedilerin, yeni yasa gereği çipli de olsa çipsiz de, sahiplenilmesinin önü alındı. Kediye hep olduğu gibi kapının önünde bakalım desek, sokak kedilerinin gerektiğinde tedavisini özel veterinerlerde yaptırmak da yasak -çünkü çipli değil. Yine bir ölüm döngüsü. Sokak hayvanlarında bulaşıcı veya tedavi edilebilir hastalıklar, müdahale edilemediği için ölümcül hale gelecek. Artık sokaklar bulaşıcılık açısından barınaklarla yarışacak. Seçenekler sokakta ölüm ve barınakta itlaf.

Acil çözüm bekleyen bu konuda harekete geçilmediği durumda, kuşaklardır İstanbul'un her sokağının ve hemen her evin olmazsa olmazı kedileri bekleyen son, kuşlar için evlerin dış cephelerine kuş konakları yapan, sokaktaki hayvana toleransı kural sayan kentli geçmişimizden de net bir kopuşa işaret edecek.

*Ceyda Torun'un
Kedi belgeselinden
bir kare*

nun dünyanın diğer coğrafyalarında nasıl ele alındığına ise hiç değinmiyorlar. Dünya yalnızca Batı'dan ibaret değil. Hoşgörülü yaşam biçimleriyle dikkat çeken Yunanistan, Meksika ve Tayland'da sokak hayvanları serbestçe şehirlerde yaşarken, antik dönemde kedileri kuş avında kullanan ve muhtemelen kadar saygın bulan Mısır'da ne olmuşsa olmuş, bugün sokakta kedi kalmamış. Demek konuyu Batı-Doğu, Kuzey-Güney, 1. Dünya-3. Dünya ekseninden çok tolerans ve kucaklayıcı yaşam biçimiyle açıklamak olası.

Belleklere yerleştirilen barınak olgusu

Aslına bakarsanız, E5 üzerindeki yaya geçitlerine asılmış dev pankartlar hayvansızlaştırma sürecine yalnız seçim öncesinde değil, birkaç yıldan beri işaret etmekte. Sokak hayvanlarının yeri barınaklar olarak böylece hem resmi ağızdan duyuruldu, hem de konuyla fazla ilgisi olmayan şehir sakinlerinin belleğine olumlu bir yenilikmişçesine oturtuldu. Hatta halka sahipsiz hayvanların ihbarı için tele-